

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Dergisi
Erzincan Law Review

Cilt/Vol: 30 Sayı/No: 1 Haziran/June 2026

Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte İcra Mahkemesinin Kendiliğinden Takibin İptaline Karar Verebilme Yetkisinin Yargılama Hukukuna Hâkim Olan Belirli İlkeler Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Assessment of the Authority of the Enforcement Court to Decide on the Annulment of the Execution Ex Officio in Proceeding by way of Attachment Specific to Bills of Exchange within the Framework of Certain Principles Governing the Law of Civil Procedure

  Arş. Gör. Mert İNAN*

 10.60002/ebyuhfd.1794992

ÖZ

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte icra mahkemesi, İcra ve İflâs Kanunu'nun 170/a maddesinde belirtilen ve senedin kambiyo senedi vasfına

* Gaziantep Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Ana Bilim Dalı.

Makale Bilgisi/Article Info: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş/Received: 01.10.2025 | **Kabul/Accepted:** 16.03.2026.

Bu makale, intihal programında taranmış ve iki (kör) hakem incelemesinden geçmiştir. This article was submitted in a plagiarism program and reviewed by two (blind) referees.

Atıf/Cite as: Mert İnan, “Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte İcra Mahkemesinin Kendiliğinden Takibin İptaline Karar Verebilme Yetkisinin Yargılama Hukukuna Hâkim Olan Belirli İlkeler Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, Erzincan HFD, C. 30, S. 1, Haziran 2026, (603-633).

Bu makale **Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası** lisansı ile lisanslanmıştır.

ya da alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına ilişkin sebeplere dayanarak, kendiliğinden icra takibinin iptaline karar verebilmektedir. İcra mahkemesinin takibi iptal edebilmesi için borçlunun bu nedenlere dayalı bir şikâyet talebinde bulunmuş olması gerekmez; borçlu başka bir nedene dayalı olarak şikâyette bulunmuş veya borç yahut imza itirazında bulunmuş olsa bile icra mahkemesi anılan sebepleri re'sen göz önünde bulundurarak takibin iptaline karar verebilir. Bununla birlikte, borçlu imza itirazından vazgeçmiş veya borcu kabul etmiş ise, artık mahkeme, senet kambiyo senedi vasfında olmasa ya da alacaklı kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunmasa bile takibin iptaline karar veremez. Hükümün kendi bünyesinde barındırdığı bu ayrık yapı, onu yargılama hukukuna hâkim olan bazı temel ilkeler bağlamında değerlendirmemizin asıl nedenidir. Zira bilindiği üzere özel hukuk yargılamasında, kural olarak, tasarruf ilkesi ve taraflarca getirilme ilkesi geçerlidir. Re'sen araştırma ilkesi ise istisnai olarak uygulama alanı bulmaktadır. Oysa, İİK m. 170/a, gösterdiği özellikler nedeniyle, bir yandan taraflarca getirilme ilkesi, diğer yandan re'sen araştırma ilkesiyle örtüşmeyen istisnai bir hüküm gibi görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takip, Şikâyet, Tasarruf İlkesi, Taraflarca Getirilme İlkesi, Re'sen Araştırma İlkesi.

ABSTRACT

In the enforcement proceedings through attachment specific to bills of exchange, the execution court may decide to annul the enforcement proceedings ex officio, based on the reasons set forth in Article 170/a of the Execution and Bankruptcy Code, which are related to the bill's characterization as a bill of exchange or the creditor's right of enforcement. In order for the enforcement court to annul the enforcement proceeding, the debtor does not have to have filed a complaint based on these grounds; even if the debtor has filed a complaint based on another ground or has objected to the debt or signature, the enforcement court may decide to annul the enforcement proceeding by ex officio considering the aforementioned grounds. However, if the debtor has waived the signature objection or accepted the debt, the court may no longer decide to cancel the proceeding even if the bill is not in the character of a bill of exchange or the creditor does not have the right to executive proceeding. This distinctive structure of the provision is the main reason why we evaluate it in the context of certain fundamental principles governing the law of civil procedure. As it is known, the principle of disposition and the principle of party presentation apply in civil case. The principle of ex officio examination are exceptionally applicable. However, due to its characteristics, Article 170/a of the Execution and Bankruptcy Code seems to be an exceptional provision that does not coincide with the principle of party presentation on the one hand and the principle of ex officio investigation on the other.

Keywords: Proceeding by Way of Attachment Specific to Bills of Exchange, Complaint, The Principle of Disposition, The Principle of Party Presentation, The Principle of Ex Officio Examination.

GİRİŞ

Kambiyo senetleri, emre yazılı senet (bono), poliçe ve çekten ibarettir. Söz konusu senetler, nitelikleri itibarıyla ticaret hayatının ihtiyaçlarının giderilmesinde önemli role sahiptir. Özellikle anılan senetlerin tedavül kabiliyetinin bulunması, onların daha kolay bir şekilde dolaşım sağlamasına yol açarak, ticarî yaşamın ihtiyaçlarına pratik cevaplar vermesini sağlamıştır. Takip hukuku bakımından da kambiyo senetlerinin uygulamadaki bu etkinliğine kayıtsız kalınmayarak, kambiyo senetlerinin niteliğine uygun olacak şekilde, ayrı bir takip yolu düzenleme ihtiyacı hissedilmiştir. Bu ihtiyacın bir sonucu olarak, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip adında, kimi özellikleriyle genel haciz yoluyla takipten ayrılan özel bir takip prosedürü öngörülmüştür. Bu takip yolunun en temel özelliği genel haciz yoluyla takibe nazaran takibin daha kolay ve hızlı ilerlemesine olanak sağlamasıdır. Bu itibarla, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte süreler daha kısa tutulmuş, ayrıca ödeme emrine itirazın kural olarak takibi durduramayacağı kabul edilmiştir.

Öte yandan, bu takip prosedüründe, genel şikâyet sebeplerinin dışında, bir takım özel şikâyet sebepleri de öngörülmüştür. 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'nun¹ (İİK) 168, I, b.3 ve 170/a maddesinde, takibin dayanağı olan senedin kambiyo senedi vasfını taşıması ve alacaklının kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna başvurma hakkına sahip olmaması birer şikâyet sebebi olarak düzenlenmiştir. Anılan sebeplere kanun koyucunun verdiği ehemmiyet dolayısıyla, bunlara aykırı şekilde gerçekleştirilen bir takipte icra mahkemesine, kendiliğinden takibin iptaline karar verebilme yetkisi tanınmıştır. Öyle ki, icra mahkemesinin takibin iptaline karar verebilmesi, borçlu tarafından anılan sebeplere dayanılmış olmasına dahi bağlı kılınmamıştır. Hatta yalnızca şikâyet incelemesinde de değil, borca veya imzaya itiraz gibi bambaşka nedenlere dayanan bir yargılamada da mahkeme, takibin dayanağı olan senedin kambiyo senedi vasfına veya alacaklının kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna başvurma hakkına istinaden kendiliğinden takibin iptaline karar verebilmektedir. Bu durum ise, İİK m. 170/a hükmüne, medeni yargılama hukukuna hâkim olan ve tasarruf ilkesinin doğal bir uzantısını teşkil eden taleple bağlılık ilkesi ile taraflarca getirilme ilkesi karşısında, istisnai bir nitelik kazandırmaktadır. Gerçekten, özel hukuk yargılamasında asıl geçerli olan, tasarruf ilkesi ve taraflarca getirilme ilkesidir. Re'sen araştırma ilkesi ise, istisnai olarak kanunda açıkça öngörülen hâllerde kabul edilmektedir.

---

1 RG, 19.06.1932, S. 2128.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 170/a maddesi ve mezkûr maddenin yargılama hukukuna hâkim olan bazı temel ilkelerden ayrışan yönleri, bu çalışmanın esas konusudur. Bu doğrultuda biz ilk olarak, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte şikâyetten bahsedecek, ardından İİK m. 170/a hakkında genel bilgiler verecek ve nihayet İİK m. 170/a hükmünü, yargılama hukukuna hâkim olan belirli ilkeler çerçevesinde ele alacağız. Bunu yaparken, yargılama hukukuna hâkim olan tüm ilkeler bağlamında değil, konuyla bağlantılı olarak, tasarruf ilkesi, taleple bağıllık ilkesi, taraflarca getirilme ilkesi ve re'sen araştırma ilkesi ışığında değerlendirmede bulunacağız. Çalışma, genel bir değerlendirmenin yapıldığı sonuç bölümü ile nihayete erdirilecektir.

I. KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİPTE ŞİKÂYET

Şikâyet, icra (ve iflâs) organlarının hukuka aykırı şekilde yapmış oldukları işlemlerin tarafların veya ilgili kimselerin başvurusu üzerine icra mahkemesince iptalini yahut düzeltilmesini sağlayan hukukî çaredir². Borçlu, tıpkı genel haciz yoluyla takipte olduğu gibi, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte de şartları oluşmuş ise icra organlarının işlemlerine karşı şikâyet yoluna başvurabilir³. Bu bakımdan, şikâyete ilişkin İcra ve İflas Kanunu'nda yer alan genel hükümler (m. 16 vd.) bu takip yolunda da caridir. İİK m. 16'da dört ayrı şikâyet nedeni sayılmıştır. Bunlar; kanuna aykırılık, hadiseye uygun olmama, bir hakkın yerine getirilmemesi ve bir hakkın sürüncemede bırakılmasıdır. Bununla birlikte, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, bu takip yolunun kendine özgü özellikleri bazı noktalarda şikâyete ilişkin genel hükümlerden ayrılmayı veya genel hükümlerin dışında özel şikâyet sebepleri öngörülmesini gerektirmiştir⁴.

-
- 2 Murat **Atal**/İbrahim **Ermenek**/Ersin **Erdoğan**, İcra ve İflâs Hukuku, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023, s. 46; **Pekcanitez ve diğerleri**, İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 10. Bası, Oniki Levha Yayınları, İstanbul 2023, s. 63; **Arslan ve diğerleri**, İcra ve İflâs Hukuku, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023, s. 88; L. Şanal **Görgün**/Levent **Börü**/Mehmet **Kodakoğlu**, İcra ve İflâs Hukuku, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2022, s. 26; **Aşık ve diğerleri**, İcra ve İflâs Hukuku, 3. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2024, s. 59. Şikâyet müessesesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Hakan **Pekcanitez**/Cemil **Simil**, İcra – İflâs Hukukunda Şikâyet, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017, s. 5 vd.
  - 3 **Pekcanitez ve diğerleri**, s. 291; **Atal/Ermenek/Erdoğan**, s. 393; **Aşık ve diğerleri**, s. 372.
  - 4 **Aşık ve diğerleri**, s. 372.

Her şeyden önce, bilindiği üzere kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip, kambiyo senedi olarak adlandırılan bono, poliçe ve çeke ilişkindir⁵. Başka bir deyişle, alacaklının kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe başvurulabilmesi için alacağın bono, poliçe veya çeke müstenit olması gerekir (İİK m. 167, I). Bu bakımdan, alacak kambiyo senedine müstenit değil veya alacağın dayandırıldığı senet kambiyo senedi vasfını haiz değilse bu takip yoluna başvurulamaz⁶. Öte yandan, senet kambiyo senedi vasfını taşımakla birlikte, çeşitli sebeplerle alacaklı kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe başvuru hakkına sahip olma-yabilir. Örneğin, takip alacaklısı yetkili hamil değilse⁷ kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe başvuramaz. Bu nedenledir ki, takip talebini alan icra müdürü, genel hükümlerde belirtilen hususlar dışında, senedin kambiyo senedi vasfını taşıyıp taşımadığını ve takip talebinde bulunan alacaklının bu yola başvurma hakkının bulunup bulunmadığını incelemek zorundadır⁸. Ancak, icra müdürünün bu incelemeyi yapmayı ihmal etmesi veya incelemesine rağmen gözden kaçırmaması yahut 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun⁹ kambiyo senetlerine ilişkin hükümlerini takibe uygularken yanılığa düşmesi mümkündür. İşte, bu gibi hâllerde kanun koyucu, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte borçlu bakımından özel şikâyet sebepleri öngörmüştür. İİK m. 170/a da tam olarak bu

-
- 5 Baki **Kuru**, İcra ve İflâs Hukuku Cilt: II, 3. Baskı, Evrim Basım Yayın Dağıtım, İstanbul 1990, s. 1583; **Atal/Ermenek/Erdoğan**, s. 376; Mustafa **Oskay ve diğerleri**, İİK Şerhi Madde 100 – 176/b 3. Cilt, Turhan Kitabevi, Ankara 2007, s. 4214.
- 6 **Pekcanitez ve diğerleri**, s. 277.
- 7 “Takip dayanağı çekin arka yüzünün incelenmesinde ibrazdan önce takip alacaklısı K... G..’e yapılmış bir cironun bulunmadığı ve çekin muhatap bankaya ibraz edilmesinden sonra takip alacaklısı tarafından ciro edildiği görülmektedir. - Bu durumda çekin ibrazdan sonra takip alacaklısına teslim edilmesine rağmen çeki ibraz eden son hamilin takip yapan alacaklıya alacağın temlik hükümlerini doğuracak şekilde bir cirosu bulunmadığından, adı geçen yetkili hamil değildir. - O halde mahkemece İİK.nun 170/a maddesi uyarınca şikâyetin kabulü ile takibin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile iptal kararı verilmesi isabetsiz ise de sonuçta takibin iptaline karar verilmiş olduğundan, sonucu doğru kararın onanması gerekmiştir.” Yarg. 12. HD., E. 2012/17073, K. 2012/33551, 19.11.2012, (Lexpera).
- 8 **Pekcanitez ve diğerleri**, s. 281; İlhan E. **Postacıoğlu/Sümer Altay**, İcra Hukuku Esasları, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s. 843-844; **Aşık ve diğerleri**, s. 373; ayrıca bkz. Mevci **Ergün**, Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları, Yetkin Yayınları, Ankara 1989, s. 93. Bundan başka, İİK m. 168, I gereğince icra müdürü senedin vadesinin gelip gelmediğini de re’sen incelemelidir. Bu bakımdan, senedin vadesinin gelmemiş olması, genel haciz yoluyla takipten farklı olarak, bir şikâyet sebebi olarak düzenlenmiştir.
- 9 RG, 14.02.2011, S. 27846.

özel şikâyet sebeplerine ilişkindir. Buna göre borçlu, takibin dayanağı olan senedin kambiyo senedi vasfında olmadığı veya alacaklının kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe başvurma hakkının bulunmadığı nedenlerine dayanarak şikâyet yoluna başvurabilir. Başka bir anlatımla, alacaklının takibe dayanak kıldığı senet kambiyo senedi (bono, poliçe veya çek) niteliğinde olmadığı hâlde, icra müdürü alacaklının takip talebini reddetmeyip borçluya ödeme emri gönderirse, borçlu, senedin kambiyo senedi vasfını taşımadığı iddiasıyla şikâyette bulunarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin iptalini talep edebilir¹⁰. Aynı şekilde, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluna başvuran alacaklı böyle bir takip hakkına sahip olmadığı hâlde, icra müdürü takip talebini kabul ederek borçluya ödeme emri göndermiş ise, borçlu, alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunmadığından bahisle şikâyette bulunarak takibin iptalini talep edebilir¹¹. Alacaklının kambiyo senedinin

-
- 10 **Kuru**, Cilt II, s.1780; Baki **Kuru**, İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 810. “Takip konusu 05/05/2006 tanzim, 06/06/2006 vade tarihli ve 15.000,00 YTL miktarlı senette tanzim yeri yazılı değildir. TTK’nun 688/6. maddesinde yer alan bu unsur, senette mevcut olmadığı gibi, aynı kanunun 689/son maddesinde öngörülen keşidecinin adı ve soyadı yanında yazılı bir yer ismi de bulunmamaktadır. - Hukuk Genel Kurulunun 02/10/1996 tarih ve 1996/590 Esas, 1996/596-650 Karar sayılı kararında da benimsediği üzere bu durumda dayanak belge kambiyo senedi vasfını taşımadığından kambiyo takibine konu edilemez. - İcra mahkemesince anılan hususun re’sen nazara alınarak İİK’nun 170/a-2. maddesi gereğince davacı borçlu yönünden takibin iptaline karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçeyle istemin reddine ve ayrıca davacı aleyhine tazminata ve para cezasına ilişkin hüküm tesisi isabetsizdir.” Yarg. 12. HD., E. 2009/25615, K. 2010/7683, 1.4.2010, (Lexpera).
- 11 **Kuru**, Cilt II, s.1781; **Kuru**, s. 810. “Süresinde protesto edilmemiş olan bononun hamili ancak keşideciye başvurur. – Somut olayda hamil, cırantaya karşı takip yaptığından bu takip, keşideci protesto edilmek suretiyle yapılabilir. Buna göre, alacaklının kambiyo hukuku kuralları gereği takip hakkı bulunmadığından takibin iptaline karar verilmesi doğru...” Yarg. 12. HD., E. 2007/1429, K. 2007/4242, 08.03.2007, (**Oskay ve diğerleri**, s. 4268); “İİK.nun 170/a-2. maddesi gereğince icra mahkemesi, süresinde yapılan itiraz üzerine takip dayanağı belgenin kambiyo senedi vasfını taşıyıp taşımadığını ve alacaklının kambiyo hukukuna göre takip hakkına sahip bulunup bulunmadığını re’sen incelemek zorundadır. - Somut olayda takip dayanağı 03.04.2007 tanzim tarihli 06.10.2007, 03.04.2008 ve 03.10.2008 vade tarihli bonolarda, tanzim edenin muteriz borçlu ve arkadaşları, lehtarın ise ... olduğu, lehtar tarafından takip yapan alacaklıya yapılmış herhangi bir cironun bulunmadığı görülmüştür. Bu durumda, alacaklı ..., ... takip dayanağı bonolarda, lehtar ya da hamil sıfatı bulunmadığından, anılan bonolara dayalı olarak bonoyu tanzim eden muteriz borçluya karşı kambiyo senetlerine mahsus yol ile icra takibi yapma hakkı bulunmamaktadır. - O halde mahkemece, alacaklının kambiyo senetlerine mahsus yol ile takip hakkı bulunmadığından, İİK. nun 170/a maddesi uyarınca re’sen takibin

yetkili hamili olmaması, kambiyo senedinde borçlu olmayan kimseye karşı takibin yapılması veya protesto çekilmesi gereken durumlarda bu yükümlülüğe uyulmaması alacaklının takip hakkına sahip olmadığını gösteren sebeplerdir¹².

İcra (ve iflâs) dairelerinin yapmış olduğu işlemlere karşı yapılan şikâyetleri inceleme mercii kural olarak icra mahkemesidir (İİK m. 4, I; m. 16, I). Bu bağlamda, şikâyet konusu işlemin değerine ya da şikâyet nedenine bakılmaksızın, tüm şikâyetler icra mahkemesince incelenir¹³. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte de gerek genel şikâyet sebebi gerek özel şikâyet sebebi olsun, görevli mercii icra mahkemesidir. Bu bakımdan, borçlu, takibin müstenidi olan senedin kambiyo senedi vasfını haiz olmadığı veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunmadığı iddiasında ise bu özel sebeplere ilişkin şikâyetini icra mahkemesinde ileri sürmelidir (İİK m. 168, I, b. 3; m. 170/a, I)¹⁴. Yetkili icra mahkemesi, ödeme emrini gönderen icra organının bağlı olduğu icra mahkemesidir. İcra mahkemesinin bu yetkisi kesin yetkidir¹⁵.

Borçlu, yetkili icra mahkemesine dilekçe ile yahut sözlü olarak şikâyette bulunabilir. Sözlü şikâyette bulunulduğu takdirde, beyanın tutanağa geçirilmesi gerekir (İİK m. 18, II). Şikâyet, icra takibinin durmasına yol açmaz¹⁶. Ancak icra mahkemesi, şikâyete konu işlemin icrasının durdurulmasına karar verebilir (İİK m. 22).

Genel haciz yoluyla takipte şikâyet süresi, kural olarak işlemin öğrenilmesinden itibaren 7 gün iken; kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, takibin müstenidi olan senedin kambiyo senedi vasfı taşımadığına veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkının bulunmadığına ilişkin özel şikâyet sebepleri, ödeme emrinin tebliğinden itibaren 5 günlük süreye tâbidir. Bu sebepler dışında şikâyet süresi hakkında genel hükümler uygulanır¹⁷. Örneğin, vadesi gelmemiş kambiyo senedine rağmen borçluya ödeme emri gönderilmiş veya kambiyo senedinin aslı

---

iptaline karar verilmesi gerekirken, bu husus göz ardı edilerek yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.” Yarg. 12. HD., E. 2009/25445, K. 2010/7442, 30.3.2010, (Lexpera).

12 **Pekantez ve diğerleri**, s. 291; **Kuru**, Cilt II, s.1780-1781.

13 **Pekantez/Simil**, s. 279.

14 Buna karşılık, kambiyo senetlerine mahsus iflâs yoluyla takipte ödeme emrine karşı şikâyet, icra dairesinde ileri sürülür (İİK m. 172).

15 **Pekantez/Simil**, s. 282.

16 **Arslan ve diğerleri**, s. 451; **Kuru**, Cilt II, s.1781; **Kuru**, s. 811; **Oskay ve diğerleri**, s. 4214; **Pekantez ve diğerleri**, s. 73; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s. 377.

17 **Ergün**, s. 99.

icra dairesine sunulmamış ise 7 gün içinde ödeme emrinin iptal edilmesi istenebilir¹⁸. Şikâyetle ilişkin süre hak düşürücü nitelikte olduğundan¹⁹, süresinin geçirilmesi şikâyet hakkının sona ermesine ve kural olarak yapılan işlemin taraflar açısından kesinleşmesine yol açar²⁰. İcra mahkemesi de şikâyetin yasal süre içerisinde yapılıp yapılmadığını kendiliğinden incelemeli; süre aşımı söz konusu ise şikâyet talebini reddetmelidir²¹.

II. İCRA MAHKEMESİNİN RE'SEN TAKİBİN İPTALİNE KARAR VEREBİLME YETKİSİ (İİK m. 170/a)

A. Genel Olarak

İcra ve İflâs Kanunu'nun 170/a maddesinin ikinci fıkrasına göre, icra mahkemesi müddetinde yapılan şikâyet veya itiraz dolayısıyla, usulü dairesinde kendisine intikal eden işlerde takibin müstenidi olan kambiyo senedinin bu vasfı haiz olmadığı veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunmadığı hususlarını re'sen nazara alarak takibin iptaline karar verebilir. Görüldüğü üzere, İİK m. 170/a'da belirtilen özel şikâyet sebeplerinin inceleme konusu yapılabilmesi, borçlunun şikâyet dilekçesinde bu sebeplere dayanmış olmasına bağlı değildir. İcra mahkemesi, ilgili hüküm gereğince, senedin kambiyo senedi vasfına veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına ilişkin doğrudan bir şikâyet olmasa da usulüne uygun yapılmış başka bir şikâyet üzerine senedin kambiyo senedi vasfında bir eksiklik görür yahut alacaklının kambiyo

18 **Kuru**, Cilt II, s. 1651; **Arslan ve diğerleri**, s. 442.

19 **Pekcanitez ve diğerleri**, s. 70; **Arslan ve diğerleri**, s. 95; Talih **Uyar**, İcra Hukukunda Şikâyet ve İtiraz, Şafak Basım ve Yayınevi, Manisa 1983, s. 30; **Aşık ve diğerleri**, s. 64; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, s. 30.

20 **Pekcanitez/Simil**, s. 113; Saim **Üstündağ**, İcra Hukukunun Esasları, 7. Baskı, İstanbul 2000, s. 63.

21 “Alacaklı tarafından borçlu aleyhine kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile başlatılan icra takibinde örnek 10 numaralı ödeme emri 26/02/2010 tarihinde bizzat borçlu imzasına tebliğ edilmiştir. Borçlunun, imzaya ve borca itirazlarını İİK'nun 168/4-5 maddesi gereğince ödeme emri tebliğ tarihinden itibaren 5 günlük yasal süresi içerisinde; alacaklının takip hakkının bulunmadığına yönelik şikâyetini ise İİK'nun 170/a maddesinin göndermesi ile aynı kanununun 168/3.maddesine göre yine aynı sürede icra mahkemesine bildirmesi zorunludur. - Somut olayda borçlu, itirazlarını, anılan süreyi geçirdikten sonra 05.03.2010 tarihinde mahkemeye sunduğundan, istemin süreden reddi yerine işin esası incelenerek yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.” Yarg., 12. HD., E. 2010/25445, K. 2011/5431, 04.04.2011, (Lexpera). Benzer yöndeki diğer kararlar için bkz. Yarg. 12. HD., E. 2012/32274, K. 2013/8179, 7.3.2013; Yarg. 12. HD., E. 2013/33526, K. 2013/40540, 19.12.2013; Yarg., 12., HD., E. 2014/14117, K. 2014/18133, 23.6.2014; Yarg. 12. HD., E. 2013/32189, K. 2013/39319, 10.12.2013, (Lexpera)

hukuku mucibince takip hakkına sahip olmadığını saptarsa, re'sen takibin iptaline karar verebilme yetkisini haizdir²². İcra mahkemesinin re'sen takibin iptaline karar verebilme yetkisi, sadece şikâyet incelemesine münhasır değildir. Kanun koyucu, usulüne uygun yapılmış bir itiraz dolayısıyla da mahkemenin anılan şikâyet sebeplerini re'sen araştırabileceğini belirtmiştir. Bu bakımdan borçlu, 5 günlük yasal süre içinde borca ya da imzaya itiraz etmiş olsa bile, icra mahkemesi, senedin kambiyo senedi vasfına veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına ilişkin re'sen incelemede bulunabilir. Hatta mahkeme, borca veya imzaya itiraz hâllerinde, itiraza ilişkin incelemeye geçmeden önce, öncelikle senedin kambiyo senedi vasfı taşıyıp taşımadığı yahut alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunup bulunmadığı hususlarını re'sen inceleyip, buna göre bir neticeye varmalıdır²³. Mahkeme yapmış olduğu inceleme neticesinde, senedin kambiyo senedi vasfında olmadığını ya da alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulun-

-
- 22 **Pekcanitez ve diğerleri**, s. 292; **Aşık ve diğerleri**, s. 37; **Ataşı/Ermenek/Erdoğan**, s. 393; **Abdurrahim Karşlı**, İcra ve İflas Hukuku, 4. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2022, s. 643-644.
- 23 “Borçlu itiraz dilekçesinde senedin protesto edilmediğinin ileri sürüldüğü tesbit edilmiştir. Keşidecinin protesto edildiğine dair dosyada bir belge yoktur. TTK.nun 690. maddesinin göndermesiyle bonolar hakkındada uygulanması gereken aynı kanunun 626 ve 642. maddeleri gereğince keşideci protesto edilmediği takdirde hamil, kabul eden kimse (keşideci) hariç olmak üzere cirantalara karşı müracaat hakkını kaybeder.İİK.nun 170/a-2. maddesi gereğince icra mahkemesi alacaklının kambiyo hukuku mucubince takip hakkının bulunup bulunmadığını resen araştırmak zorundadır. - O halde mahkemece öncelikle keşidecinin protesto edilip edilmediği araştırılmalı ve hamilin ciranta yönünden takip hakkı bulunup bulunmadığı yukarıdaki kurallara göre belirlenmelidir. Eksik incelemeyle yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.” Yarg. 12. HD., E. 2005/404, K. 2005/3363, 21.02.2005 (Lexpera). “İİK'nun 170/a maddesi gereğince; icra mahkemesi, müddetinde yapılan şikâyet veya itiraz dolayısıyla, usulü dairesinde kendisine intikal eden işlerde, takibin müstenidi olan kambiyo senedinin bu vasfı haiz olmadığı veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunmadığı hususlarını re'sen nazara alarak bu fasla göre yapılan takibi iptal edebilir. Buna göre, borçlunun İİK'nun 168. maddesinde yazılı yasal 5 günlük sürede borca yada imzaya itiraz etmesi veya zamanaşımı itirazında bulunması durumunda, mahkemece, takip konusu belgenin kambiyo senedi vasfını haiz olmadığını ve dolayısıyla alacaklının kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip hakkının bulunmadığının tespit edilmesi halinde, diğer itiraz nedenleri incelenmeksizin İİK'nun 170/a maddesi uyarınca re'sen takibin iptaline karar verilmesi gerekir.” Yarg. 12. HD., E. 2016/11534, K. 2017/3077, 02.03.2017 (Yargıtay Karar Arama)

madığını tespit ederse borçlunun borca veya imzaya itiraz sebeplerini incelemeksizin takibin iptaline karar vermelidir²⁴. İcra mahkemesi taraflar gelmese bile senedin kambiyo senedi vasfını ya da alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkını re'sen inceleyerek, bu hususlarda bir eksiklik tespit ettiği takdirde takibin iptaline karar verebilir²⁵.

Öğretide, haklı olarak, itiraz başvurusunda hiç sebep göstermemiş ya da başka sebep göstermiş borçlunun, itiraz incelemesi sırasında, senedin kambiyo senedi vasfına yahut alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına ilişkin şikâyet sebeplerini sonradan ileri sürebileceği ifade edilmiştir²⁶. Esasen, bir senedin kambiyo senedi vasfı taşıyıp taşımadığı yahut alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunup bulunmadığı hususları itirazdan ziyade, şikâyet sebebidir (İİK m. 168, I, b.3; m. 170/a, I). Ancak kanun koyucu, madde metninde “*müddetinde yapılan şikâyet veya itiraz*” ifadesi ile gerek şikâyet gerek itiraz bakımından söz konusu hususların icra mahkemesince re'sen incelenebileceğini kabul ettiğinden, bizce de senedin kambiyo senedi vasfına ya da alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına ilişkin hususlar itiraz incelemesi sırasında borçlu tarafından sonradan ileri sürülebilir²⁷.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 170/a maddesinin ikinci fıkrasında, icra mahkemesinin re'sen incelemede bulunabilmesi için şikâyetin (veya

24 Bu durumda, İİK m. 170/a'da açıkça öngörülmediği için, imzaya yahut borca itirazdan farklı olarak alacaklı aleyhine ayrıca tazminata hükmedilmez. Nitekim bkz. “Ancak, icra mahkemesinin takibin iptaline dayanak yaptığı İİK.nun 170/a maddesinde takibin iptali halinde tazminat öngörülmediğinden aksine düşünceler ile alacaklı aleyhine inkar tazminatına hükmedilmesi isabetsiz olup mahkeme kararının inkar tazminatına hasren bozulmasına karar vermek gerekmiştir.” Yarg. 12. HD., E. 2010/5152, K. 2010/18252, 8.7.2010 (Lexpera); “Mahkemece, takip dayanağı 31.08.2006 keşide tarihli çekte keşide yeri olmadığı, 31.07.2006 keşide tarihli çekin ise süresinde bankaya ibraz edilmediği ve alacaklının yetkili hamil olmadığı nedeniyle takibin iptaline karar verildiği görülmektedir. Bu durumda, iptalin yasal dayanağı İİK'nun 170/a maddesi olup, bu maddede tazminat öngörülmediği halde borçlu yararına tazminata hükmedilmesi isabetsiz olup, hükmün bu nedenle bozulması gerekir ise de, anılan yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını zorunlu kılmadığından, kararın düzeltilerek onanması yoluna gidilmiştir.” (Yarg. 12. HD., E. 2007/9844, K. 2007/12485, 19.6.2007 (Lexpera).

25 **Oskay ve diğerleri**, s. 4268.

26 Mehmet Ertan **Yardım**, Kambiyo Senetleri Özgü Haciz Yoluyla Takipte İtiraz, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, 2012, s. 141.

27 Buna karşılık, Yardım, senedin vadesinin gelmemiş olmasının, senet metninden anlaşılabilir olmasına rağmen borçlu tarafından sonradan ileri sürülemeyeceğini isabetle belirtmiştir (**Yardım**, s. 141). Zira, senedin vadesinin gelmemiş olması bir şikâyet sebebidir ve herhangi bir itiraz başvurusunda re'sen incelenebilecek hususlar arasında sayılmamıştır (Kars. İİK m. 170/a, II).

ödeme emrine itirazın) *usulüne uygun ve yasal süresi içinde* yapılmış olması şart koşulmuş ve fakat söz konusu şikâyetin kim tarafından yapılacağına ilişkin bir ayrıma gidilmemiştir. Bu durumda, alacaklı tarafından süresi içinde ve usulüne uygun gerçekleştirilen şikâyetler bakımından da icra mahkemesinin re’sen inceleme yetkisinin bulunup bulunmadığının incelenmesi gerekmektedir. Öğretide, şikâyet ister borçlu ister alacaklı tarafından yapılmış olsun, her iki hâlde de icra mahkemesinin takibin dayanağı senedin kambiyo senedi niteliğinde bulunup bulunmadığı veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip olup olmadığı hususlarını re’sen inceleyebileceği belirtilmektedir²⁸. Bizce hükmün uygulama alanını bu şekilde genişletmeye gerek yoktur. Her şeyden önce, hükmün başlığı “*Borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikayeti*”dir. Bu açıdan, kanun koyucunun amacının sadece borçlu tarafından ileri sürülecek itiraz veya şikâyetlerde icra mahkemesinin re’sen inceleme yetkisine işlerlik kazandırmak olduğu söylenebilir. Bunun dışında, aşağıda daha ayrıntılı inceleneceğinden şimdilik şu kadarını söylemekle yetinelim ki, medeni yargılamaya hâkim olan tasarruf ilkesi ile onun doğal bir uzantısı olan taleple bağlılık ilkesi, şikâyet incelemeleri bakımından da geçerlidir. İcra mahkemesi, alacaklının talebinden fazlasına ya da talebin dışında başka bir şeye hükmedemez. Bu açıdan, icra mahkemesinin, özellikle alacaklının ileri sürmediği bir işlemi onun aleyhine değiştirmeye yetkili olmadığını söylemek mümkündür²⁹. Dolayısıyla mahkeme, alacaklı tarafından gerçekleştirilen şikâyetlerde, senedin kambiyo senedi vasfını taşıyıp taşımadığı veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkının bulunup bulunmadığı hususlarını re’sen inceleyemez.

İcra ve İflâs Kanunu’nun 170/a maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, her ne suretle olursa olsun, borçlu imza itirazını geri almış veya borcu kısmen ya da tamamen kabul etmiş ise, bu madde hükmü uygulanmaz. Buna göre, icra mahkemesince yapılacak itiraz incelemesinde, borçlu imzaya itirazını geri alır veya borç kısmen ya da tamamen kabul edilirse, takibin müstenidi olan senet kambiyo senedi niteliğinde olmasa veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkı bulunmasa bile takibin iptaline karar verilemez³⁰. Başka bir deyişle, imza itirazının geri alındığı veya borcun kısmen ya da tamamen kabul edildiği hâllerde, artık senedin kambiyo

28 Talih Uyar/Alper Uyar/Cüneyt Uyar, İcra ve İflâs Kanunu Şerhi El Kitabı (İİK. 135-367) Cilt 2, 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2012, s. 2453.

29 Pekcanitez/Simil, s. 376.

30 Timuçin Muşul, İcra ve İflâs Hukuku Cilt: II, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 1040; Kuru, s. 812. “... Bu durumda, takip alacaklısı dayanak çek

senedi niteliğinde olmaması ya da alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunmaması, takibin devamına engel teşkil etmez. Bu hüküm, Kanun'a sonradan, 3494 sayılı Kanun değişikliği ile ilave edilmiştir. Aşağıda belirtmiş olmakla birlikte³¹, yeri gelmişken ifade edelim ki, irade özerkliği ilkesinin medenî yargılama hukukundaki yansımaları teşkil eden tasarruf ilkesi ile takip hukukunda korunması gereken menfaat dengesi gereği bu değişikliğin isabetli olduğu kanısındayız.

B. Hükümün Uygulanabilir Olduğu Takip Kesiti

İcra ve İflâs Kanunu'nun 170/a maddesinde takibin müstenidi olan senedin kambiyo senedi vasfını taşımadığı ya da alacaklının kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluna başvuru hakkının bulunmadığı hususlarını re'sen inceleyen icra mahkemesinin, bu yetkisini tüm takip safhalarında kullanıp kullanamayacağına ilişkin bir açıklık yoktur. Başka bir deyişle, icra mahkemesinin re'sen takibin iptaline karar verme yetkisi, acaba takibin kesinleşmesine kadar geçen süre içerisinde mi geçerli yoksa takip kesinleştikten sonra dahi yapılacak bir şikâyet veya itirazda mahkeme, takibin iptaline karar verebilir mi? Konu, öğretilerde tartışmalıdır.

---

bakımından yetkili hamil sıfatını haiz bulunmamaktadır. Ancak borçlunun, takip alacaklısının yetkili hamil olmadığı yönündeki şikâyeti yanında takibe konu çek bedelinin bir kısmının takip alacaklısına ödendiğini ileri sürerek ödeme definde de bulunduğu anlaşılmaktadır. İİK'nun 170/a-son maddesine göre "Her ne suretle olursa olsun imza inkarı itirazı geri alınmış veya borç kısmen veya tamamen kabul edilmiş ise bu madde hükmü uygulanmaz." hükmü düzenlenmiş olup borçlunun hamile karşı ödeme definde bulunduğu anlaşıldığından, borçlunun artık İİK'nun 170/a maddesi hükmü uyarınca takip alacaklısının yetkili hamil olmadığını ileri sürerek alacaklının kambiyo takibi yapma hakkı bulunmadığından bahisle takibin iptalini talep etme imkanı bulunmamaktadır. O halde mahkemece; istemin İİK'nun 170/a-son maddesi uyarınca reddine karar verilmesi gerekirken, alacaklının yetkili hamil olduğundan bahisle ret kararı verilmesi isabetsiz ise de sonuçta istem reddedildiğinden sonucu itibarıyla doğru olan mahkeme kararının onanmasına karar vermek gerekmiştir." Yarg. 12. HD., E. 2013/34995, K. 2014/147, 13.1.2014, (Lexpera); "İİK'nun 170/a-son maddesi kapsamında takip alacaklı keşidecinin, senede karşılık borcu lehtara ödediğini bildirmek suretiyle senetten doğan borcu kabul etmesi, bütün cırantalar, dolayısıyla alacaklı hamil yönünden de sonuç doğurur. Diğer bir ifade ile, lehtara ödeme iddiası ile borcun kabul edilmesi halinde, İİK'nun 170/a-son maddesi gereğince hamil alacaklının başlattığı takibin İİK'nun 170/a maddesi hükmüne dayanılarak iptali mümkün değildir." Yarg. 12. HD., E. 2013/30732, K. 2013/38682, 5.12.2013 (Lexpera). Aynı yönde, bkz. Yarg. 12 HD., E. 2016/30538, K. 2018/2607, 15.3.2018; Yarg. 12. HD., E. 2018/14402, K. 2018/11131, 8.11.2018; Yarg. 12. HD., E. 2011/22410, K. 2012/7560, 13.3.2012, (Lexpera).

31 Bkz. aşa. III, A ve B.

Hâkim görüşe göre, icra mahkemesinin re'sen inceleme yetkisi, takibin kesinleşmesine kadar geçen süreyle sınırlıdır. Buna göre, ödeme emrine karşı herhangi bir itiraz ve şikâyette bulunulmamış ve dolayısıyla takip kesinleşmiş ise bu safhadan sonra herhangi bir sebeple kendisine intikal eden şikâyetlerde icra mahkemesi, İİK m. 170/a, II'deki hususları re'sen inceleyip takibin iptaline karar veremez³². Buna karşılık, öğretilerde *Muşul* tarafından aksi yönde görüş belirtilmiştir. Yazara göre, Kanun'da belirtilen 5 günlük süre (İİK m. 168, I, b. 3; m. 170/a, I), sadece borçlu bakımından geçerli olup, icra mahkemesi bu süreden bağımsız, takibin her safhasında kendisine intikal eden şikâyet üzerine, senedin kambiyo senedi vasfını taşımadığı hususlarını re'sen inceleyip takibin iptaline karar verebilir³³. Yazar, kambiyo senetlerinin vasfına ilişkin Türk Ticaret Kanunu hükümlerinin emredici olduğundan hareketle, kambiyo senedi vasfı taşımayan bir senede dayanılarak sırf süresinde şikâyette bulunulmaması dolayısıyla bu takip yolunun işletilmesinin yerinde olmadığı kanaatinde³⁴.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 170/a maddesinin gerekçesine bakıldığında, öğretilerdeki ağırlık görüşün kanun koyucunun iradesiyle örtüştüğünü söylemek mümkündür. Hükümün gerekçesinde, "*Fakat bu sadece ödeme emrine karşı şikâyet veya itiraz edilmiş olması hallerine münhasır olup, takibin daha ileri bir safhasında mümkün değildir. Meselâ, borçlu ödeme emrine karşı hiç itiraz veya şikâyette bulunmamış ve fakat haciz safhasında meskeniyet iddiasında bulunduğundan dolayı takip dosyası tetkik merciine (icra mahkemesine) gelince, tetkik mercii (icra mahkemesi), alacaklının kambiyo hukukuna göre takip hakkının bulunmadığını tespit etse dahi, yapılan takibi iptal edemeyecek sadece meskeniyet hakkındaki şikâyeti inceleyip karara bağlamakla yetinecektir.*"³⁵ ifadelerine yer verilerek, icra mahkemesinin re'sen inceleme yetkisinin, takibin kesinleşmesi safhasına münhasır olduğu belirtilmiştir.

Yargıtay'ın da öğretilerdeki çoğunluk görüşe katıldığı görülmektedir. Nitekim, ödeme emrinin borçluya 08.04.2013 tarihinde tebliğ edildiği, yasal süre içinde herhangi bir itirazda bulunulmadığından takibin kesinleştiği ve takibin kesinleşmesinden sonra borçlunun icra mahkemesine başvurduğu bir olayda Yargıtay, "... *Bu durumda icra takibi kesinleşmiş*

32 **Pekcanitez ve diğerleri**, s. 292; **Kuru**, Cilt II, s. 1783; **Kuru**, s. 812; **Arslan ve diğerleri**, s. 451; **Karlı**, s. 644; **Ergün**, s. 100; **Postacıoğlu/Altay**, 846; **Aşık ve diğerleri**, s. 374; **Uyar/Uyar/Uyar**, s. 2453.

33 **Muşul**, s. 1041.

34 **Muşul**, s. 1041-1042.

35 538 sayılı Kanunun Hükümet Gerekçesi.

olup, İİK.nun 168. maddesinde öngörülen yasal sürede yapılmış bir başvuru bulunmadığından, mahkemece takip dayanağı çekin kambiyo vasfında olup olmadığı nazara alınamaz ve İİK.nun 170/a maddesine dayalı olarak kesinleşmiş takip iptal edilemez.” tespitinde bulunarak, yerel mahkeme kararını bozmuştur³⁶.

Yukarıda ifade ettiğimiz üzere, İİK m. 170/a’da konuya ilişkin bir açıklık yoktur. Bununla birlikte, biz, çoğunluk görüşüne uygun olarak, madde metninde geçen “*müddetinde yapılan şikâyet veya itiraz*” ifadesini, ödeme emrinin tebliğinden itibaren 5 gün içinde yapılacak şikâyet veya itiraz şeklinde anlamak gerektiği kanaatindeyiz. Buna göre, borçlu, ödeme emrinin kendisine tebliğinden itibaren 5 gün içinde borca ya da imzaya itiraz etmiş veya açıkça senedin kambiyo senedi vasfını taşımadığı yahut alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip olmadığı şikâyetinde bulunmuş ise icra mahkemesi önüne gelen dosyada, İİK m. 170/a, II’deki hususları re’sen inceleyip karara bağlayabilir. Bunun dışında, örneğin ödeme emrinin kesinleşmesinden sonra, borçlunun şikâyeti sonucunda icra mahkemesi, senet kambiyo vasfını taşımasa ya da alacaklı kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip olmasa bile re’sen bu hususları inceleyip takibin iptaline karar veremez. Aksinin kabulü, Kanun’da öngörülen 5 günlük yasal sürenin anlamsızlaşmasına yol açar.

III. İİK M. 170/A HÜKMÜNÜN YARGILAMA HUKUKUNA HÂKİM OLAN BAZI İLKELER KARŞISINDAKİ DURUMU

A. Tasarruf İlkesi ve Re’sen Harekete Geçme İlkesi

Medeni yargılama hukukunda çoğunlukla uygulama alanı bulan ilke, tasarruf ilkesidir. Bu ilke, herhangi bir kimsenin dava açıp açmamakta ve açılmış bir davayı sonuna kadar götürüp götürmemekte serbest olduğunu ifade eder³⁷. Tasarruf ilkesi gereğince, hâkim iki taraftan birinin talebi olmaksızın, kendiliğinden bir davayı inceleyemez ve karara bağlayamaz

36 Yarg. 12. HD., E. 2015/33077, K. 2016/9115, 29.3.2016 (Lexpera). Aynı yönde diğer karar için bkz. Yarg. 12. HD., E. 2014/14117, K. 2014/18133, 23.06.2014 (Lexpera); Yarg. 12. HD., E. 2010/17477, K. 2010/30573, 20.12.2010 (Yargıtay Karar Arama).

37 Murat **Atalı**/İbrahim **Ermenek**/Ersin **Erdoğan**, Medenî Usûl Hukuku, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023, s. 47; Hakan **Pekcanitez**/Oğuz **Atalay**/Muhammet **Özkes**, Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı, 11. Bası, Oniki Levha Yayınları, İstanbul 2023, s. 190; Yavuz **Alangoya**, Medenî Usul Hukukunda Vakıaların ve Delillerin Toplanması İlişkin Deliller, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1979, s. 2. Tasarruf ilkesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Nedim **Meriç**, Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2011, s. 63 vd.

(HMK m. 24). Taraflar davanın açılmasında tasarruf yetkisine sahip olduğu gibi, aynı tasarruf yetkisine dava sürecinde ve davanın sona erdirilmesinde de sahiptir. Bu bağlamda, davadan feragat, davanın kabulü ya da dava konusu üzerinde sulh olmak suretiyle davanın sona erdirilmesi yine tarafların tasarrufundadır. Esas itibariyle bu ilke, özel hukukta geçerli olan irade serbestisinin medeni yargılama hukukundaki yansımasıdır³⁸. Tasarruf ilkesinin doğal bir uzantısı olan diğer ilke ise, taleple bağlılık ilkesidir³⁹. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun⁴⁰ 26. maddesinde düzenlenen bu ilkeye göre, *“hâkim tarafların talep sonucu ile bağlıdır; ondan fazlasına veya başka bir şeye karar veremez.”* Tasarruf ilkesinin karşısı, re'sen harekete geçme ilkesidir⁴¹. Bu ilke, mahkemenin herhangi bir talebe ihtiyaç duymaksızın, kendiliğinden yargılama yaparak hüküm verebilmesini ifade eder⁴².

Şikâyet müessesesi bakımından tasarruf ilkesi geçerlidir. Zira, şikâyet kural olarak tarafların kişisel yararlarının korunmasına hizmet ettiğinden, ileri sürülmesi tarafların uhdesindedir⁴³. Buna göre, icra mahkemesinin şikâyet konusu işlemi inceleyebilmesi için şikâyetin taraflarca usulüne uygun olarak ileri sürülmesi gerekir. İİK m. 170/a'da belirtilen özel şikâyet sebeplerine ilişkin de kanun koyucunun tasarruf ilkesinden ayrıldığı söylenemez. Başka bir deyişle, tasarruf ilkesi, kambiyo senetlerine mahsus

38 Abdurrahim **Karsh**, Medeni Muhakeme Hukuku, 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020, s. 231; Ali Cem **Budak**/Varol **Karaaslan**, Medeni Usul Hukuku, 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2022, s. 85; Thomas **Sutter-Som**/Benedikt **Seiler**, “Art. 58”, Kommentar zur Schweizerischen Zivilprozessordnung (ZPO), Editoren, Thomas Sutter-Somm/Franz Hasenböhler/Christoph Leuenberger, 3. Auflage, Schulthess Verlag, Zürich 2016, Rz. 6; Myriam A. **Gehri**, “Verfahrensgrundsätze und Prozessoraussetzungen-Art. 58”, Basler Kommentar Schweizerische Zivilprozessordnung, Editoren, Karl Spühler/Luca Tenchio/Dominik Infanger, 3. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2017, Rz. 1; Süha **Tanrıver**, Medeni Usul Hukuku Cilt I, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2018, s. 362; Martin **Sarbach**, “Art 58 Dispositions- und Offizialgrundsatz”, ZPO Kommentar Kommentar zur Schweizerischen Zivilprozessordnung, Editoren, Myriam A. Gehri/Ingrid Jent-Sørensen/Martin Sarbach, 3. Auflage, Orell Füssli Verlag AG, Zürich 2023, Rz. 1; Mustafa **Kılıçoğlu**, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu El Şerhi, Legal Yayınevi, İstanbul 2012, s. 247.

39 **Atal/Ermenek/Erdoğan**, Usul, s. 99.

40 RG, 04.02.2011, S. 27836.

41 **Gehri**, Art. 58, Rz. 10; **Sutter-Som/Seiler**, Rz. 23; **Sarbach**, Rz. 4.

42 **Alangoya**, s. 3; **Karsh**, Usul, 231; Baki **Kuru**, Hukuk Muhakemeleri Usulü Cilt: II, 6. Baskı, Demir-Demir Yayıncılık, İstanbul 2001, s. 1918; **Tanrıver**, s. 366; Ejder **Yılmaz**, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2013, s. 273.

43 **Pekcanitez/Simil**, s. 373.

haciz yoluyla takipte özel olarak öngörülen şikâyet sebepleri bakımından da geçerlidir. Nitekim, madde metninde, icra mahkemesinin takibin müstenidi olan kambiyo senedinin bu vasfı haiz olmadığı veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunmadığı hususlarını re'sen inceleyebilmesi için her şeyden önce işin “*müddetinde yapılan şikâyet veya itiraz dolayısıyla, usulü dairesinde kendisine intikal etmesi*” gerektiği açıkça ifade edilmiştir. Bu bakımdan, icra mahkemesi re'sen nazara alacağı hususlarla takibin iptaline karar verebilirse de bunun için borçlunun yasal süre içerisinde ileri süreceği şikâyet veya itirazına ihtiyaç vardır. Bu nedenle, mahkeme icra organının işlemine karşı re'sen harekete geçerek, senedin kambiyo senedi vasfını taşımadığı yahut alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunmadığı gerekçesiyle takibin iptaline karar veremez.

Öte yandan, İİK m. 170/a, III, “*her ne suretle olursa olsun, imza inkarı itirazı geri alınmış veya borç kısmen veya tamamen kabul edilmiş ise bu madde hükmü uygulanmaz.*” hükmünü amirdir. Bu hüküm de kanun koyucunun tasarruf ilkesine hâle getirmek istemediğinin bir işareti olarak yorumlanabilir. Zira, nasıl ki tasarruf yetkisinin bir sonucu olarak taraflar feragat, kabul veya sulh ile davayı sona erdirmekte serbest iseler, burada da borçlu, imzaya itirazını geri almış veya borcu kısmen ya da tamamen kabul etmiş ise İİK m. 170/a, II uygulanmamaktadır. Buna göre, icra mahkemesi, yapmış olduğu incelemede borcun kısmen ya da tamamen kabul edildiğini tespit ettiği takdirde, senet kambiyo senedi vasfını taşımasa ya da alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkı bulunmasa bile takibin iptaline karar veremez. Kanun koyucunun burada tasarruf ilkesine uygun olarak, borçlunun beyan ve iradesine üstünlük tanıdığını söylemek mümkündür. Oysa, İİK m. 170/a bağlamında yapılan şikâyet incelemesinde re'sen harekete geçme ilkesi geçerli olsa idi, hâkimin, borçlunun kabul veya feragati ile bağlı olmaksızın, senedin kambiyo senedi vasfını taşıyıp taşımadığını veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkının bulunup bulunmadığını re'sen inceleyerek dosyayı karara bağlayabilmesi gerekirdi.

İcra mahkemesi kural olarak şikâyette bulunanın talebiyle bağlı olup, talepten fazlasına veya talep dışında başka bir şeye hükmedemez. Bu açıdan, tasarruf ilkesiyle organik bağlı bulunan taleple bağlılık ilkesi, şikâyet incelemeleri bakımından da geçerlidir⁴⁴. Bununla birlikte, İİK m. 170/a,

44 **Pekcanitez/Simil**, s. 375; “6100 sayılı HMK'nun “Taleple Bağlılık İlkesi” başlıklı 26. maddesinin birinci fıkrasında; “Hâkim, tarafların talep sonuçlarıyla bağlıdır; ondan

taleple bağıllık ilkesi bakımından ayrıksı bir düzenleme niteliğindedir. Zira, mezkûr hüküm gereğince, sözgelimi borçlunun takibin durdurulması talebini de içeren borca veya imzaya itirazında icra mahkemesi, talep sonucuyla bağlı olmayıp senedin kambiyo senedi vasfına ya da alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına ilişkin nedenlere dayalı olarak, kendiliğinden takibi iptal edebilmektedir. Aynı şekilde, örneğin ödeme emrinin usulsüz tebliğ edildiğine ilişkin bir şikâyet incelemesinde mahkeme, yine aynı nedenlere dayalı olarak, aslında şikâyet konusu olmayan bir husus hakkında incelemede bulunup karar verebilmektedir. Kanaatimizce bu ihtimalde, yani ödeme emrinin usulsüz tebliğine ilişkin bir incelemede, icra mahkemesi ödeme emrinin usulüne uygun tebliğ edildiğini tespit ettiği takdirde, senet kambiyo senedi vasfını haiz olmasa veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkı bulunmasa bile talep sonucunun dışına çıkıp, kendiliğinden takibin iptaline karar veremez. Zira, yukarıda da belirtildiği üzere⁴⁵, icra mahkemesinin re'sen takibin iptaline karar verebilme yetkisi, takibin kesinleşmesine kadar geçen süreyle sınırlıdır. Ödeme emrinin usulüne uygun tebliğ edildiği bir ihtimalde ise, takip kesinleşmiş sayılacağından, artık mahkeme, kendiliğinden takibi iptal edemez. Bu itibarla, icra mahkemesi İİK m. 170/a çerçevesinde değerlendirme yapmadan önce, ödeme emrinin usulsüz tebliğ edilip edilmediğini incelemelidir⁴⁶. Öte yandan borçlu, usulsüz tebliğ edilen ödeme emrine

---

fazlasına veya başka bir şeye karar veremez. Duruma göre, talep sonucundan daha azına karar verebilir” hükmüne yer verildiği, aynı Kanununun 297/c maddesinde ise kararın; “Tarafların iddia ve savunmalarının özetini, anlaştıkları ve anlaşamadıkları hususları, çekişmeli vakıalar hakkında toplanan delilleri, delillerin tartışılması ve değerlendirilmesini, sabit görülen vakıalarla bunlardan çıkarılan sonuç ve hukuki sebepler” içermesi gerektiği belirtilmiştir. - Somut olayda; dava dilekçesinde şikâyetçi idarenin 25.06.2015 tarihli borç muhtırasının iptalini talep ettiği, mahkemece HMK'nun 26. maddesine aykırı davranılarak icra emrinin iptaline karar verildiği görülmektedir. - O halde, mahkemece, taleple bağıllık ilkesi gereği, talepten fazlasına hükmedilmemesi gerekirken, yukarıda açıklanan yasa hükmüne aykırı olarak talep aşılma suretiyle icra emrinin iptaline dair hüküm kurulması isabetsizdir.” Yarg. 12. HD., E. 2019/14337, K. 2020/2744, 17.3.2020, (Lexpera).

45 Bkz. yuk. II, B.

46 “Mahkemece öncelikle usulsüz tebligat şikâyeti yönünden inceleme yapılmalıdır. Ödeme emrinin usulüne uygun tebliğ edildiği sonucuna varılması halinde imzaya ve borca itirazın süre yönünden reddi, ödeme emri tebliğinin usulsüz olduğunun tesbiti halinde ise, TK'nun 32. maddesi gereğince tebliğ tarihi düzeltilerek, buna göre itiraz sürede ise işin esasının incelenmesi, aksi takdirde istemin süreden reddi gerekir.” Yarg. 12. HD., E. 2015/31202, K. 2016/7858, 16.03.2016 (Yargıtay Karar Arama); “...’un yetkili hamil olup olmadığı dolayısıyla kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunup bulunmadığı hususu İcra Mahkemelerince ancak İİK'nın 170/a

karşı şikâyetle bulunurken, aynı zamanda borca veya imzaya da itiraz etmelidir⁴⁷. Borçlunun ödeme emrine yönelik usulsüz tebligat şikâyeti ile ödeme emrine itirazı birlikte ileri sürmediği bir ihtimalde, ödeme emrinin usulsüz tebliğ edildiği tespit edilip tebliğ tarihi buna göre düzeltilmiş olsa bile, borçlu 5 günlük yasal süre içerisinde itiraz etmiş sayılamayacağından, takip kesinleşmiş olacak ve yine icra mahkemesi, talep dışına çıkarak kendiliğinden takibin iptaline karar veremeyecektir. Kuşkusuz, icra mahkemesinin borçlunun talebiyle bağlı olmaması, sadece senedin kambiyo senedi vasfını haiz olmaması veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkının bulunmaması hâline münhasırdır; sair hususlarda taleple bağlılık ilkesi kural olarak geçerliliğini korumaktadır⁴⁸.

---

maddesine göre süresinde yapılan itiraz ve şikayetlerde usuli dairesince kendisine intikal eden işlerde re'sen dikkate alınır. 05.12.2019 tebliğ tarihli ödeme emrine ilişkin usulsüz tebliğ şikayeti incelenip ödeme emri tebliğ tarihi düzeltilerek şikayet ve itirazın beş günlük sürede olması halinde alacaklının yetkili hamil olup olmadığı konusu değerlendirilerek sonuca gidilmesi gerekirken Bölge Adliye Mahkemesince yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.” Yarg. 12. HD., E. 2023/4442, K. 2024/1335, 14.02.2024 (Yargıtay Karar Arama)

47 **Karsh**, s. 646.

48 “Alacaklı tarafından kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla başlatılan takipte borçlu icra mahkemesine başvurarak, ödeme emrinin usulsüz tebliğ edildiğine ilişkin şikayet ile bononun tahrifata uğradığından bahisle borca itiraz ettiği, mahkemece, usulsüz tebligat şikayeti yönünden istemin kabulüne, tahrifat iddiasının yanında ayrıca faiz hususu da incelenerek bu konuda da karar verildiği görülmüştür. - 6100 sayılı HMK.’nin “Taleple Bağlılık İlkesi” başlıklı 26.maddesinin birinci fıkrasında; “Hâkim, tarafların talep sonuçlarıyla bağlıdır; ondan fazlasına veya başka bir şeye karar veremez. Duruma göre, talep sonucundan daha azına karar verebilir” hükmüne yer verildiği, aynı Kanununun 297/c maddesinde ise kararın; “Tarafların iddia ve savunmalarının özetini, anlaşıklarını ve anlaşamadıkları hususları, çekişmeli vakıalar hakkında toplanan delilleri, delillerin tartışılması ve değerlendirilmesini, sabit görülen vakıalarla bunlardan çıkarılan sonuç ve hukuki sebepler” içermesi gerektiği belirtilmiştir. - Somut olayda, borçlu hakkında 21.07.2014 tarihinde başlatılan kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, alacaklı 215.894,10 TL toplam alacak talep etmiştir. Borçlu icra mahkemesine başvurusunda, usulsüz tebligat şikayeti ve tahrifat iddiasına bağlı borca itirazda bulunmuş olup, ayrıca faize yönelik bir itirazda bulunmamıştır. Bu durumda, mahkemece, taleple bağlı kalınarak, usulsüz tebligat şikayeti ve tahrifat konusunda inceleme yapılması ile yetinilmesi zorunludur. - O halde, mahkemece, taleple bağlılık ilkesi gereği, talepten fazlasına hükmedilmemesi gerekirken, yukarıda açıklanan yasa hükmüne aykırı olarak talep aşılma suretiyle faize ilişkin değerlendirme yapılarak bu konuda da hüküm kurulması isabetsizdir.” Yarg. 12. HD., E. 2016/16443, K. 2017/8422, 30.05.2017 (Yargıtay Karar Arama)

B. Taraflarca Getirilme İlkesi ve Re'sen Araştırma İlkesi

Taraflarca getirilme ilkesi, dava malzemesini teşkil eden vakıalarla delillerin mahkeme önüne taraflarca getirilmesini ifade eder⁴⁹. Bu ilke uyarınca, hangi vakıa veya delillerin mahkemeye getirileceği ve böylece yargılamanın kapsam ve sınırlarının ne surette belirleneceği, tarafların sorumluluğundadır⁵⁰. Medeni yargılama hukukunda da asıl olan, taraflarca getirilme ilkesidir. Nitekim, HMK m. 25'te bu husus açıkça belirtilerek, kural olarak hâkimin iki taraftan birinin söylemediği şeyi ve vakıaları kendiliğinden dikkate alamayacağı ve onları hatırlatabilecek davranışlarda bulunamayacağı hüküm altına alınmıştır. Ayrıca hâkim, kanunla belirtilen durumlar dışında kendiliğinden delil toplayamaz.

Şikâyet bakımından, kural olarak taraflarca getirilme ilkesi geçerlidir. Bu nedenle, şikâyeti inceleyen icra mahkemesi, tarafların ileri sürdüğü vakıalar ile bağlıdır ve taraflarca ileri sürülmeyen vakıaları re'sen inceleyemez⁵¹. Gerçekten, bu ilkenin bir sonucu olarak, icra mahkemesinin inceleme yetkisinin kapsamı taraflarca belirlenmektedir. Taraflar, şikâyet di-

-
- 49 **Arslan ve diğerleri**, Medeni Usul Hukuku, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023, s. 156; **Tanrıver**, s. 367; Necip **Bilge**/Ergun **Önen**, Medeni, Yargılama Hukuku Dersleri, 3. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara 1978, s. 293-294; **Ömer Ulukapı**, "Yargıtay Kararları Işığında Medeni Usul Hukukunda Yargılamaya Hakim Olan İlkelere Taraflarca Hazırlama İlkesi", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1-2, 1998, s. 714. Taraflarca getirilme ilkesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Volkan **Özçelik**, Türk Medeni Usul Hukukunda Taraflarca Getirilme İlkesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2020, s. 94 vd.
- 50 **Pekcantez/Atalay/Özkes**, s. 192; Alain **Muster**, "Art. 55 Verhandlungs- und Untersuchungsgrundsatz", ZPO Kommentar Kommentar zur Schweizerischen Zivilprozessordnung, Editoren, Myriam A. Gehri/Ingrid Jent-Sørensen/Martin Sarbach, 3. Auflage, Orell Füssli Verlag AG, Zürich 2023, Rz. 1; Jeffrey M. **Anderson**, "The Principle of Party Presentation", Buffalo Law Review, Vol. 70, No. 3, 2022, p. 1038.
- 51 **Pekcantez/Simil**, s. 377. "HMK'nun 119/1-e maddesi uyarınca; şikâyetçi, iddiasının dayanağı olan bütün vakıaları şikâyet dilekçesinde göstermek zorundadır. Aynı Yasamın 25. maddesi hükmüne göre de; hakim, şikâyet dilekçesinde bildirilen vakıalarla bağlı olup, ileri sürülmeyen maddi olayları kendiliğinden gözetemez. - Somut olayda; şikâyetçi borçlu, ihalede tellalın görevlendirilmesinin usulsüz olduğunu açıkça ileri sürmediği halde, mahkemece; borçlunun, şikâyet dilekçesinde dayandığı vakıaların dışına çıkılıp, kamu düzeniyle ilgili olmayan, re'sen dikkate alınacak hususlar kapsamında da bulunmayan; "belediyece tellal görevlendirilmediği hallerde ancak icra müdürlüğü çalışanlarının tellal olarak görevlendirebileceği, somut olayda ise tellal olarak görevlendirilenin şoför olduğu" nedenine dayalı olarak ihalenin feshine karar verilmesi doğru değildir." Yarg. 12. HD., E. 2016/23055, K. 2016/19718, 26.9.2016, (Lexpera).

lekçesinde ileri sürecekleri nedenlerle, icra mahkemesinin inceleme yetkisinin sınırlarını belirlemiş olurlar. Buna göre mahkeme, taraflarca ileri sürülmeyen şikâyet nedenlerini kural olarak inceleme konusu yapamaz⁵². İcra mahkemesi yapmış olduğu incelemede taraflarca ileri sürülmemiş hususlarda aksaklık görse dahi, sadece ileri sürülen hususlar hakkında karar vermekle yetinir.

Bununla birlikte, İcra ve İflâs Kanunu'nun 170/a maddesine göre, daha evvel de ifade edildiği üzere⁵³, icra mahkemesi müddetinde yapılan şikâyet veya itiraz dolayısıyla, usulü dairesinde kendisine intikal eden işlerde takibin müstenidi olan kambiyo senedinin bu vasfı haiz olmadığı veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunmadığı hususlarını re'sen incelemek zorundadır. Bu hüküm, gösterdiği özellik itibarıyla taraflarca getirilme ilkesinden ayrılmaktadır. Zira, burada icra mahkemesi, borçlunun ileri sürdüğü vakıalarla bağlı değildir. İİK m. 170/a, II uyarınca icra mahkemesi, borçlu tarafından ileri sürülmeyen vakıaları dahi dikkate alabilmektedir. Yani borçlu, başka bir şikâyet nedeniyle icra mahkemesine başvurmuş olsa bile, icra mahkemesi, senedin kambiyo senedi vasfına veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına ilişkin re'sen incelemede bulunarak takibin iptaline karar verebilir. Bu yönüyle, şikâyetin kapsam ve sınırının belirlenmesinde tarafların rolü, bir ölçüde sınırlandırılmıştır. İcra mahkemesi, Kanun'un kendisine tanıdığı açık yetki karşısında, borçlu tarafından ileri sürülmemiş olsa bile, taraflarca getirilme ilkesinin sınırlarını aşarak, senedin kambiyo senedi vasfını veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkını kendiliğinden inceleme konusu yapabilmektedir. Bununla birlikte, İİK m. 170/a, I uyarınca, borçlunun kendisi de icra mahkemesinin re'sen inceleyeceği hususlara ilişkin talepte bulunması mümkündür. Başka bir anlatımla, borçlu, senedin kambiyo senedi vasfında olmadığı ya da alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkının bulunmadığı iddiasında ise İİK m. 170/a, I uyarınca şikâyet yoluna başvurabilir. Esasen bu durumda, borçlunun ileri sürdüğü vakıalarla icra mahkemesinin inceleyeceği vakıalar örtüştüğünden özellik arz eden bir durum yoktur. İİK m. 170/a, II'nin taraflarca getirilme ilkesinden ayrılan yönü, borçlunun başka bir nedene dayalı şikâyet veya itiraz yoluna başvurması hâlinde kendisini göstermektedir.

---

52 Pekcantez/Simil, s. 332.

53 Bkz. yuk. II, A.

Taraflarca getirilme ilkesinin karşısında, re'sen araştırma ilkesi yer alır⁵⁴. Re'sen araştırma ilkesi, dava malzemesinin yargılamaya getirilmesi hususunda, tarafların yanında hâkimin de görevli olmasını ifade eder⁵⁵. Genellikle kamu yararının ön planda olduğu uyuşmazlıklarda, re'sen araştırma ilkesi uygulama alanı bulmaktadır⁵⁶. Re'sen araştırma ilkesi, HMK'da açıkça yer almış bir ilke değildir⁵⁷. Bir yargılamada bu ilkenin cari olabilmesi için kanunda bu hususa açıkça işaret edilmiş olması gerekir⁵⁸. Örneğin, HMK m. 385, II uyarınca çekişmesiz yargı işlerinde kural olarak re'sen araştırma ilkesi geçerlidir. Taraflarca getirilme ilkesinden farklı olarak, re'sen araştırma ilkesine tâbi davalarda mahkeme tarafların getirdiği dava malzemesi ile bağlı olmayıp, kendisi vakıa ve delil araştırması yapabileceği gibi, taraflarca ileri sürülmemiş vakıaları da re'sen araştırır⁵⁹. Genel olarak şikâyet bakımından her ne kadar taraflarca getirilme ilkesi geçerli olsa da kamu düzenine ilişkin bir kuralın ihlâlinden doğan şikâyetlerde re'sen araştırma ilkesi geçerlidir⁶⁰. Bu bağlamda, icra mahkemesi şikâyet edenin ileri sürdüğü vakıalarla bağlı olmaksızın, kamu düzenine aykırı bir işlem hakkında re'sen araştırmada bulunup karar verebilir.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 170/a maddesinde öngörülen icra mahkemesinin re'sen inceleme yetkisi dolayısıyla, tıpkı kamu düzenine aykırılık nedenlerine dayanan şikâyetlerde olduğu gibi burada da re'sen araştırma

-
- 54 Thomas **Sutter-Som**/Claude **Schrank** "Art. 55", Kommentar zur Schweizerischen Zivilprozessordnung (ZPO), Editoren, Thomas Sutter-Somm/Franz Hasenböhler/Christoph Leuenberger, 3. Auflage., Schulthess Verlag, Zürich 2016, Rz. 59; Myriam A. **Gehri**, "Verfahrensgrundsätze und Prozessoraussetzungen-Art. 55", Basler Kommentar Schweizerische Zivilprozessordnung, Editoren, Karl Spühler/Luca Tenchio/Dominik Infanger, 3. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2017, Rz. 16; **Muster**, Rz. 1.
- 55 **Kuru**, Hukuk Muhakemeleri Usulü, s. 1923; **Arslan ve diğerleri**, Usul, s. 162; Fatih **Tahiroğlu**, Medenî Usûl Hukukunda Re'sen Araştırma İlkesi, Oniki Levha Yayınları, İstanbul 2021, s. 4; **Pekcanitez/Atalay/Özkes**, s. 193; **Tanrıver**, s. 373; **Alangoya**, s. 3; Seda **Özsumcu**, "Türk Hukukunda Yargıtay Kararları Işığında Re'sen Araştırma İlkesi", Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 2, 2014, s. 146; İsmail Hakkı **Karafakih**, Hukuk Muhakemeleri Usulü Esasları, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara 1952, s. 77.
- 56 **Gehri**, Art. 55, Rz 16; **Muster**, Rz. 5; **Özsumcu**, s. 146; **Pekcanitez/Atalay/Özkes**, s. 193.
- 57 **Arslan ve diğerleri**, Usul, s. 162.
- 58 **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, Usul, s. 103; **Kuru**, Hukuk Muhakemeleri Usulü, s. 1925.
- 59 **Tahiroğlu**, s. 25; **Sutter-Somm/Schrank**, Rz. 61; **Anderson**, p. 1045; **Pekcanitez/Atalay/Özkes**, s. 193.
- 60 **Pekcanitez/Simil**, s. 380.

ilkesinin geçerli olduğundan bahsedilebilir mi? Her şeyden önce belirtelim ki, kanaatimizce icra mahkemesinin anılan kanunun ikinci fıkrası uyarınca yapacağı incelemede -bir ceza yargılaması ya da çekişmesiz yargı işindeki gibi- mutlak bir re'sen araştırma ilkesinin varlığından bahsedilemez. Zira hüküm, kimi yönleriyle re'sen araştırma ilkesiyle örtüşen, kimi yönleriyle ise çelişen özellikleri bünyesinde barındırmaktadır. Biraz yukarıda bahsettiğimiz ve taraflarca getirilme ilkesinden ayrılan yönleri, hükmün re'sen araştırma ilkesi ile örtüşen yönlerini teşkil etmektedir. Aynı şekilde, icra mahkemesinin taleple bağlı olmaksızın, senedin kambyo senedi vasfını haiz olmamasına veya alacaklının kambyo hukuku mucibince takip hakkının bulunmamasına binaen kendiliğinden takibin iptaline karar verebilmesi de re'sen araştırma ilkesi ile uyumludur. Zira, re'sen araştırma ilkesinin geçerli olduğu yargılamalarda hâkimin kural olarak tarafların talebiyle bağlı olmadığı kabul edilmektedir⁶¹. Buna karşılık, İİK m. 170/a, III, re'sen araştırma ilkesi ile uyumlu olmayan bir düzenleme niteliğindedir. Bilindiği üzere, re'sen araştırma ilkesi esas itibarıyla, tarafların dava konusu üzerinde serbestçe tasarruf etmelerinin mümkün olmadığı uyuşmazlıklarda uygulama alanı bulmaktadır⁶². Bunun bir sonucu olarak, tarafların kabul veya sulh iradesinde bulunmaları yahut ikrarda bulunması hâkimi bağlamaz. İİK m. 170/a, III'te ise, imza inkârı itirazının geri alınması ya da borcun kısmen veya tamamen kabul edilmesi durumunda, bu hükmün uygulanmayacağı belirtilmiştir. O hâlde, borçlu imza itirazını geri almış veya borcu kısmen ya da tamamen kabul etmiş ise senet kambyo senedi vasfında olmasa ya da alacaklı kambyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunmasa bile icra mahkemesi borçlunun beyanı ile bağlı olup re'sen takibin iptaline karar veremez.

Öte yandan burada, kamu yararının ön planda olması nedeniyle icra mahkemesinin senedin kambyo senedi vasfını veya alacaklının kambyo hukuku mucibince takip hakkını re'sen inceleyebildiği ileri sürülebilirse de kanımızca bu hükmün sevk ediliş amacı ilgili şikâyet sebeplerinin kamu düzenini ilgilendirmesi dolayısıyla değildir. Bilindiği üzere, kamu

---

61 **Pekcantez/Atalay/Özekes**, s. 193; **Arslan ve diğerleri**, s. 95; karş. **Tanrıver**, s. 374. Aksi görüşte: **Tahiroğlu**, s. 30.

62 **Kuru**, Hukuk Muhakemeleri Usulü, s. 1924; **Özmumcu**, s. 148; **Tahiroğlu**, 31.

düzenine aykırılık hâllerinde süresiz şikâyet yoluna gidilebileceği, Kanun'da herhangi bir hüküm bulunmamasına rağmen, öğreti⁶³ ve Yargıtay⁶⁴ tarafından kabul edilmektedir. Bu bakımdan, kamu düzenine ilişkin bir kuralın ihlâl edilmesi hâlinde şikâyet yoluna başvurulabileceğinin ve bu başvuruya ilişkin sebeplerin Kanun'da açıkça belirtilmesine gerek yoktur. Oysa kanun koyucu, 170/a maddesinde senedin kambiyo senedi vasfının veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkının şikâyete konu edilebileceğini açıkça vurgulamak istemiştir. Bize göre, bu yönde bir hüküm sevk edilmesinin amacı, senedin kambiyo senedi vasfı taşıması veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkının bulunmaması hususlarının, önem itibarıyla kamu düzenine aykırılık teşkil eden şikâyet sebepleri ile diğer genel şikâyet sebepleri arasında bulunması dolayısıyladır. Burada kanun koyucu, ilgili sebeplerin önem derecesini dikkate alarak, icra mahkemesine re'sen inceleme görevini özellikle yüklemiştir. Bu nedenle maddede belirtilen "*re'sen nazara alma*" yetkisi, ilgili sebeplerin kamu yararını ilgilendirmesinden değil; doğrudan kanun koyucunun bu yöndeki takdirinden kaynaklanmaktadır. Kaldı ki, İİK m. 170/a mutlak anlamda kamu yararını ilgilendiriyor olsa idi, şikâyetin 5 günlük yasal süre ile sınırlandırılmaması gerekirdi. Zira, kamu düzenine aykırı bir işlemin varlığına rağmen takibin ayakta durması istenmediğinden, bu tür işlemlere karşı süresiz şikâyet yoluna gidilebileceği kabul edilmektedir. Ayrıca, takibin her aşamasında kamu düzenine aykırı işlemlerin şikâyet yoluyla ileri sürülebilmesi mümkündür. Oysa, İİK m. 170/a'da belirtilen özel şikâyet sebeplerinin gerek borçlu tarafından ileri sürülebilmesi gerek icra mahkemesince re'sen incelenebilmesi, takibin kesinleştiği aşamayla sınırlıdır. Takip kesinleştikten sonra senedin kambiyo senedi vasfı ya da alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkı inceleme konusu yapılmaz⁶⁵.

63 Arslan ve diğerleri, s. 95; Pekcanitez ve diğerleri, s. 70; Pekcanitez/Simil, s. 146; Karlı, s. 99; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 57; Aşık ve diğerleri, s. 64.

64 "İlamın kesinleşmeden icraya konulduğuna ilişkin şikâyet, kamu düzenine ilişkin olduğundan, süreye tabi değildir." Yarg. HGK., E. 2013/2200, K. 2015/1223, 17.4.2015 (Lexpera); "Satış isteme sürelerinin geçmesine rağmen, icra müdürünün satış talebini kabul etmesi, bu hususun kamu düzenine ilişkin bulunması nedeniyle süresiz şikâyete tabidir." Yarg. 12. HD., E. 2012/10088, K. 2012/23870, 09.07.2012 (Lexpera); "Takip talebinde yabancı para alacağı aynen istenmiş (Türk parası ile tutarı gösterilmemiş) ise, icra müdürünün kendiliğinden (resen) takip talebini reddetmesi gerekir, çünkü 2004 sayılı Kanun'un 58 inci maddesinin ikinci fıkrasının (3) No.lu bendi kamu düzenine ilişkindir ve buna ilişkin şikâyet, süresiz şikâyettir." Yarg. HGK., E. 2023/957, K. 2024/281, 22.5.2024 (Lexpera).

65 Bu konudaki açıklamalarımız için bkz. yuk. II, B.

Madde metninde geçen “*re’sen nazara alma*” ifadesinden hareketle, konunun “*re’sen inceleme*” kavramı üzerinden ele alınmasında yarar vardır⁶⁶. Öğretide, isabetli bir biçimde, re’sen araştırma ilkesi ile re’sen inceleme kavramının birbirinden farklı olduğu, re’sen incelemenin re’sen araştırma ilkesi ile taraflarca getirilme ilkesi arasında yer aldığı ifade edilmektedir⁶⁷. Bu çerçevede, hâkimin bir hususu re’sen incelemesi, re’sen araştırma ilkesinin uygulandığı anlamına gelmemektedir⁶⁸. Buradan hareketle, İİK m. 170/a, II çerçevesinde icra mahkemesinin yapacağı inceleme bakımından da re’sen araştırma ilkesinin geçerliliğinden bahsedilemez. Şöyle ki, re’sen araştırma ilkesi, dava malzemelerini teşkil eden vakıa ve delillerin kim tarafından yargılamaya getirileceği ile ilgidir. İİK m. 170/a, II bakımından, senedin kambiyo senedi vasfını haiz olmaması veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkının bulunmaması nedeniyle icra mahkemesinin kendiliğinden takibi iptal edebilmesinin kapsam ve sınırını, yine taraflar tarafından getirilen vakıa ve deliller oluşturmaktadır. Özellikle, icra mahkemesinin senedin kambiyo senedi vasfına veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına ilişkin incelemesi, alacaklının takip talebine eklemek zorunda olduğu senedin aslı ve varsa diğer belgeler üzerinden gerçekleştirilecektir. Bu incelemenin ise şekli bir inceleme olacağından kuşku duyulmamalıdır; yoksa icra mahkemesi, örneğin senet üzerinde yetkili hâmil görünen alacaklının maddi hukuk bakımından da yetkili hâmil olup olmadığını araştırmak üzere, re’sen araştırma ilkesine uygun olarak, kendiliğinden vakıa ve delil araştırmasına girişemez. Burada, aslında henüz takibin başında icra müdürü tarafından şeklen yerine getirilmesi gereken inceleme yükümlülüğünün⁶⁹, her nasılsa doğru yapılmamış olması ihtimaline binaen, bu kez de icra mahkemesi tarafından yerine getirilmesi öngörülmüştür. Madde metninde geçen “*re’sen nazara alma*” ifadesini geniş yorumlayarak, İİK m 170/a, II’de geçen hususlar bakımından icra mahkemesinin de vakıa ve delil araştırabileceği kabul edilemez.

---

66 Madde metninde tercih edilen ifadenin birebir karşılığı “*re’sen dikkate alma*” olsa da biz, “*re’sen dikkate alma*” ile “*re’sen inceleme*” kavramları arasında esaslı bir fark olmadığı kanısında olduğumuzdan “*re’sen inceleme*” kavramını tercih ettik.

67 **Tahiroğlu**, s. 11.

68 **Tahiroğlu**, s. 12.

69 Mehmet **Helvacı**, “Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LXXI, S. 2, 2013, s. 167; Efe **Direnisa**, “İcra Müdürünün Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz ve İflâs Yoluyla Takibin Şartlarına İlişkin Yapması Gereken İncelemenin Kapsamı ve Sınırları”, Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 1, 2022, s. 135.

Re'sen inceleme bakımından, bir vakıanın taraflar arasında çekişmesiz olmasının ya da ikrar edilmesinin hâkimi bağlamayacağı kabul edilmektedir⁷⁰. Bu bakımdan, mahkeme, re'sen inceleyebileceği hususlara ilişkin incelemesini tarafların kabul, sulh veya ikrar beyanları ile bağlı olmaksızın sürdürebilir. Bununla birlikte, İİK m. 170/a, III ile icra mahkemesinin re'sen inceleme yetkisi sınırlandırılmıştır. Buna göre, borçlu imza inkârı itirazını geri alır veya borcu kısmen veya tamamen kabul ederse icra mahkemesi, senet kambiyo senedi vasfında olmasa ya da alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkı bulunmasa bile, ilgili hususları re'sen inceleyip takibin iptaline karar veremez. Kanun koyucu, İİK m. 170/a, III düzenlemesi ile, isabetli bir biçimde, icra mahkemesinin re'sen inceleme yetkisini, özel hukukta egemen olan irade özerkliği ilkesinin yansımasını oluşturan tasarruf ilkesine uygun olarak sınırlandırmıştır. Ayrıca, borçlunun imza itirazından vazgeçtiği veya borcunu kabul ettiği bir ihtimalde dahi, icra mahkemesinin mezkûr nedenlere dayalı olarak kendiliğinden takibi iptal etmesi, sadece tasarruf ilkesine hâlel getirmez; aynı zamanda menfaat dengesini de alacaklı aleyhine ihlal ederdi.

---

70 Tahiroğlu, s. 13.

SONUÇ

İcra ve İflâs Kanunu'nun 170/a maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, icra mahkemesi, usulü dairesinde kendisine intikal eden şikâyet veya itirazlarda, takibin müstenidi olan kambiyo senedinin bu vasfı haiz olmadığı veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunmadığı hususlarını re'sen inceleme yetkisine sahiptir. İcra mahkemesi, anılan hususlara ilişkin herhangi bir eksiklik tespit ettiği takdirde kendiliğinden takibin iptaline karar verebilir. Senedin kambiyo senedi niteliğinde olmaması ya da alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkının bulunmaması hâlinde takibin iptaline karar verilebilmesi için, her şeyden önce, işin yasal süre içerisinde yapılan şikâyet veya itiraz üzerine, usulü dairesinde kendisine intikal etmesi gerekir. Bu bakımdan, icra mahkemesinin belirtilen hususları re'sen inceleme konusu yapabilmesi, borçlunun şikâyet yoluna başvurmaya ya da borca veya imzaya itiraz etmesine bağlıdır. Bu nedenle, şikâyet incelemeleri bakımından geçerliliğini koruyan tasarruf ilkesi, İİK m. 170/a, II'de belirtilen özel şikâyet sebeplerine dayanan incelemeler bakımından da geçerlidir. Yoksa, icra mahkemesi re'sen harekete geçmek suretiyle, senedin kambiyo senedi vasfını veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkını inceleyemez. Yine, tasarruf ilkesine uygun olarak, borçlu imza itirazından vazgeçmiş ya da borcu tamamen veya kısmen kabul etmiş ise, artık icra mahkemesi, İİK m. 170/a, III gereğince, senedin kambiyo senedi niteliğini yahut alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkını inceleme konusu yapıp re'sen takibin iptaline karar veremez. Bu hüküm, yalnızca davanın açılmasında değil, davanın feragat, kabul veya sulh yoluyla sona erdirilmesinde de geçerli olan tasarruf ilkesiyle uyumludur.

Taleple bağlılık ilkesi, kural olarak, icra mahkemesince gerçekleştirilen yargılamalar bakımından da geçerlidir. Bu bağlamda, icra mahkemesi, herhangi bir şikâyet veya itiraz incelemesinde tarafların talebiyle bağlı olup, talepten fazlasına veya talep dışında başka bir şeye hükmedemez. Ancak, İİK m. 170/a, II, icra mahkemesine tanımış olduğu yetki karşısında, taleple bağlılık ilkesi ile örtüşmemektedir. Gerçekten de icra mahkemesi, başka nedenlere dayanan şikâyet taleplerinde veya sözgelimi takibin durdurulmasını da içeren borca ya da imzaya itirazda, talep sonucuyla bağlı olmayıp senedin kambiyo senedi vasfına yahut alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına ilişkin nedenlere dayalı olarak, kendiliğinden takibi iptal edebilmektedir. Ancak, ödeme emrinin usulsüz tebliğ edildiğine yönelik şikâyetlerde, icra mahkemesinin taleple bağlı olup olmadığı, ödeme emrinin usulsüz tebliğ edilip edilmediğine bağlıdır.

Şöyle ki, ödeme emrinin usulsüz tebliğ edildiğinin tespit edildiği bir ihtimalde özellik arz eden bir durum yoktur; icra mahkemesi, usulsüz tebligat nedeniyle henüz kesinleşmemiş bu takip hakkında, İİK m. 170/a, II’de yer alan nedenlere dayalı olarak re’sen incelemede bulunup takibin iptaline karar verebilir. Buna karşılık, icra mahkemesi ödeme emrinin usulüne uygun tebliğ edildiğini tespit ettiği takdirde, artık takip kesinleşmiş sayılacağından, senet kambiyo senedi vasfını haiz olmasa veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkı bulunmasa bile talep sonucunun dışına çıkıp, kendiliğinden takibin iptaline karar veremez. Zira, icra mahkemesinin re’sen takibin iptaline karar verebilme yetkisi, takibin kesinleşmesine kadar geçen süreyle sınırlıdır. Öte yandan, borçlu borca ya da imzaya itiraz etmek istiyorsa usulsüz tebligat şikâyeti ile itirazını birlikte ileri sürmelidir. Aksi takdirde, ödeme emrinin usulsüz tebliğ edildiği tespit edilip tebliğ tarihi buna göre düzeltilse bile, borçlu, yasal süre içerisinde borca veya imzaya itiraz etmiş sayılamayacağından re’sen takibin iptaline karar veremez.

İcra mahkemesi, taraflarca ileri sürülen vakıalarla bağlı olup, taraflarca ileri sürülmeyen vakıaları re’sen inceleyemez. Bu nedenle, taraflarca getirilme ilkesi, şikâyet incelemelerinde de geçerlidir. Bu ilkenin bir sonucu olarak, icra mahkemesi, taraflarca ileri sürülen şikâyet nedenleri ile bağlı olsa da kanun koyucu, İİK m. 170/a, II ile, taraflarca getirilme ilkesinden bir ölçüde ayrılmıştır. Zira, anılan hüküm gereğince icra mahkemesi borçlu tarafından ileri sürülmeyen vakıaları dahi dikkate alabilmektedir. Başka bir deyişle, borçlu şikâyet dilekçesinde, senedin kambiyo senedi niteliğine ya da alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına dayanmamış olsa bile, icra mahkemesi, taraflarca getirilme ilkesinin sınırlarını aşarak, anılan hususlarda re’sen incelemede bulunabilmektedir.

Re’sen araştırma ilkesi, sadece kamu düzenine aykırılık nedenlerine dayanan şikâyetlerde geçerlidir. Bu ilke uyarınca, icra mahkemesi, tarafların ileri sürdüğü vakıalarla bağlı olmayıp kendisi de vakıa ve delil araştırması yapabilir. Her ne kadar, icra mahkemesi borçlu tarafından ileri sürülen vakıalarla bağlı olmadan, İİK m. 170/a, II gereğince senedin kambiyo senedi niteliğini veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkını re’sen inceleme konusu yapabilse de bu durum, anılan şikâyet sebepleri bakımından re’sen araştırma ilkesinin geçerli olduğu anlamına gelmemektedir. Her şeyden önce, anılan şikâyet sebepleri, kamu düzenine aykırılık nedenlerine dayanan şikâyet sebepleri arasında sayılamaz. Bu sebepler, önem derecesi bakımından, genel şikâyet nedenleri ile kamu düzenine aykırılık teşkil eden şikâyet nedenleri arasında yer almaktadır. Kaldı ki, kamu düzenine aykırılık teşkil eden nedenler arasında olsa idi, şikâyet,

5 günlük süre ile sınırlandırılmazdı. Öte yandan, re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı yargılamalarda taraflar dava konusu üzerinde serbestçe tasarrufta bulunamadıkları gibi, tarafların kabul ya da sulh iradesinde veya ikarda bulunması hâkimi bağlamaz. Oysa, İİK m. 170/a, III uyarınca icra mahkemesi, borç kabul edilir ya da imza itirazı geri alınırsa, senedin kambiyo senedi vasfını veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkını re'sen inceleyip takibi iptal edememektedir.

İİK m. 170/a, II bakımından üzerinde titizlikle durulması gereken "*re'sen inceleme*" kavramıdır. Bizim de katıldığımız görüş uyarınca, re'sen araştırma ilkesi ile re'sen inceleme kavramı birbirinden farklı olup, re'sen inceleme, taraflarca getirilme ilkesi ile re'sen araştırma ilkesi arasında yer almaktadır. Hâkimin bir hususu re'sen incelemesi, re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı anlamına gelmez. İİK m. 170/a, II bakımından icra mahkemesinin senedin kambiyo senedi niteliğini ya da alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkını re'sen inceleyebilmesi, re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı sonucuna yol açmaz. Borçlu, senedin kambiyo senedi niteliğine ya da alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına ilişkin nedenlere dayanmamış olsa bile, icra mahkemesi İİK m. 170/a, II uyarınca bu hususları re'sen incelerken, yine taraflar tarafından getirilen vakıa ve deliller üzerinden değerlendirmesini yapacaktır. Gerçekten, icra mahkemesinin anılan hususlara ilişkin re'sen incelemesi, alacaklının takip talebine eklemiş olduğu senedin aslı ve varsa diğer belgeler üzerinden yapılması gereken sınırlı ve şekli bir incelemedir. İcra mahkemesi, örneğin senet üzerinde yetkili hâmil görünen alacaklının maddi hukuk bakımından da yetkili hâmil olup olmadığını tespit etmek için, re'sen araştırma ilkesine uygun olarak, kendiliğinden vakıa ve delil araştırmasına girişemez.

Re'sen inceleme bakımından, tarafların kabul ya da sulh iradesinde veya ikrarda bulunmasının hâkimi bağlamayacağı kabul edilse de İİK m. 170/a, III ile borçlunun borcu kısmen ya da tamamen kabul etmesinin veya imza itirazını geri almasının icra mahkemesi bakımından bağlayıcı olacağı düzenlenmiştir. İcra mahkemesi, borç kabul edilir ya da imza itirazı geri alınırsa, senedin kambiyo senedi vasfını veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkını re'sen inceleyemez. Burada, icra mahkemesinin re'sen inceleme yetkisi isabetli bir biçimde sınırlandırılmış ve özel hukukta egemen olan irade özerkliği ilkesinin yansımaları oluşturan tasarruf ilkesine uygun olarak, borçlunun beyanına üstünlük tanınmıştır. Ayrıca, borçlunun borç ikrarında bulunduğu bir ihtimalde dahi, icra mahkemesinin re'sen takibin iptaline karar verebilmesinin, taraflar arasında kurulması gereken menfaat dengesini alacaklı aleyhine bozacağı kuşkusuzdur.

KAYNAKÇA

- Alangoya**, Yavuz, *Medenî Usul Hukukunda Vakıaların ve Delillerin Toplanması İlişkin Deliller, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1979.*
- Anderson**, Jeffrey M., “The Principle of Party Presentation”, *Buffalo Law Review*, Vol. 70, No. 3, 2022, p. 1029-1113.
- Arslan**, Ramazan/**Yılmaz**, Ejder/**Taşpınar Ayvaz**, Sema/**Hanağası**, Emel, *İcra ve İflâs Hukuku*, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.
- Arslan**, Ramazan/**Yılmaz**, Ejder/**Taşpınar Ayvaz**, Sema/**Hanağası**, Emel, *Medenî Usul Hukuku*, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.
- Aşık**, İbrahim/**Oruç**, Yakup/**Tok**, Ozan/**Saçar**, Ömer Faruk/**Aşit**, Recep, *İcra ve İflâs Hukuku*, 3. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2024.
- Atalı**, Murat/**Ermenek**, İbrahim/**Erdoğan**, Ersin, *İcra ve İflâs Hukuku*, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.
- Atalı**, Murat/**Ermenek**, İbrahim/**Erdoğan**, Ersin, *Medenî Usûl Hukuku*, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.
- Bilge**, Necip/**Önen**, Ergun, *Medenî, Yargılama Hukuku Dersleri*, 3. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara 1978.
- Budak**, Ali Cem/**Karaaslan**, Varol, *Medenî Usul Hukuku*, 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2022.
- Direnisa**, Efe, “İcra Müdürünün Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz ve İflâs Yoluyla Takibin Şartlarına İlişkin Yapması Gereken İncelemenin Kapsamı ve Sınırları”, *Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 4, S. 1, 2022, s. 117-164.
- Ergün**, Mevci, *Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları*, Yetkin Yayınları, Ankara 1989.
- Gehri**, Myriam A., “Verfahrengrundsätze und Prozessoraussetzungen-Art. 58”, *Basler Kommentar Schweizerische Zivilprozessordnung*, Editoren, Karl Spühler, Luca Tenchio, Dominik Infanger, 3. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2017.
- Gehri**, Myriam A., “Verfahrengrundsätze und Prozessoraussetzungen-Art. 55”, *Basler Kommentar Schweizerische Zivilprozessordnung*, Editoren, Karl Spühler, Luca Tenchio, Dominik Infanger, 3. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2017.
- Görgün**, L. Şanal/**Börü**, Levent/**Kodakoğlu**, Mehmet, *İcra ve İflâs Hukuku*, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2022.
- Helvacı**, Mehmet, “Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. LXXI, S. 2, 2013 s. 165-192.
- Karafakih**, İsmail Hakkı, *Hukuk Muhakemeleri Usulü Esasları*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara 1952.
- Karlı**, Abdurrahim, *İcra ve İflas Hukuku*, 4. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2022.

Karlı, Abdurrahim, Medeni Muhakeme Hukuku, 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020.

Kılıçoğlu, Mustafa, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu El Şerhi, Legal Yayınevi, İstanbul 2012.

Kuru, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü Cilt: II, 6. Baskı, Demir-Demir Yayıncılık, İstanbul 2001. (Hukuk Muhakemeleri Usulü)

Kuru, Baki, İcra ve İflâs Hukuku Cilt: II, 3. Baskı, Evrim Basım Yayın Dağıtım, İstanbul 1990. (Cilt II)

Kuru, Baki, İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013. (El Kitabı)

Meriç, Nedim, Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2011.

Muster, Alain, “Art. 55 Verhandlungs- und Untersuchungsgrundsatz”, ZPO Kommentar Kommentar zur Schweizerischen Zivilprozessordnung, Editoren, Myriam A. Gehri, Ingrid Jent-Sørensen, Martin Sarbach, 3. Auflage, Orell Füssli Verlag AG, Zürich 2023.

Muşul, Timuçin, İcra ve İflâs Hukuku Cilt: II, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.

Oskay, Mustafa/**Koçak**, Coşkun/**Deynekli**, Adnan/**Doğan**, Ayhan, İİK Şerhi Madde 100 – 176/b 3. Cilt, Turhan Kitabevi, Ankara 2007.

Özcelik, Volkan, Türk Medeni Usul Hukukunda Taraflarca Getirilme İlkesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2020,

Özmumcu, Seda, “Türk Hukukunda Yargıtay Kararları Işığında Re’sen Araştırma İlkesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 2, 2014, s. 145-171.

Pekcanitez, Hakan/**Atalay**, Oğuz/**Özekes**, Muhammet, Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı, 11. Bası, Oniki Levha Yayınları, İstanbul 2023.

Pekcanitez, Hakan/**Atalay**, Oğuz/**Sungurtekin Özkan**, Meral/**Özekes**, Muhammet, İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 10. Bası, Oniki Levha Yayınları, İstanbul 2023.

Pekcanitez, Hakan/**Simil**, Cemil, İcra – İflâs Hukukunda Şikâyet, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017.

Postacıoğlu, İlhan E/**Altay**, Sümer, İcra Hukuku Esasları, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.

Sarbach, Martin, “Art 58 Dispositions- und Offizialgrundsatz”, ZPO Kommentar Kommentar zur Schweizerischen Zivilprozessordnung, Editoren, Myriam A. Gehri, Ingrid Jent-Sørensen, Martin Sarbach, 3. Auflage, Orell Füssli Verlag AG, Zürich 2023.

Sutter-Som, Thomas/**Schrank**, Claude, “Art. 55”, Kommentar zur Schweizerischen Zivilprozessordnung (ZPO), Editoren, Thomas Sutter-

Somm, Franz Hasenböhler, Christoph Leuenberger, 3. Auflage., Schulthess Verlag, Zürich 2016.

Sutter-Som, Thomas/**Seiler**, Benedikt, “Art. 58”, Kommentar zur Schweizerischen Zivilprozessordnung (ZPO), Editoren, Thomas Sutter-Somm, Franz Hasenböhler, Christoph Leuenberger, 3. Auflage, Schulthess Verlag, Zürich 2016.

Tahiroğlu, Fatih, Medenî Usûl Hukukunda Re’sen Araştırma İlkesi, Oniki Levha Yayınları, İstanbul 2021.

Tanriver, Süha, Medenî Usûl Hukuku Cilt I, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2018.

Ulukapı, Ömer, “Yargıtay Kararları Işığında Medeni Usul Hukukunda Yargılamaya Hakim Olan İlkelerden Taraflarca Hazırlama İlkesi”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1-2, 1998, s. 713-732.

Uyar, Talih, İcra Hukukunda Şikâyet ve İtiraz, Şafak Basım ve Yayınevi, Manisa 1983.

Uyar, Talih/**Uyar**, Alper/**Uyar**, Cüneyt, İcra ve İflâs Kanunu Şerhi El Kitabı (İİK. 135-367) Cilt 2, 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2012.

Üstündağ, Saim, İcra Hukukunun Esasları, 7. Baskı, İstanbul 2000.

Yardım, Mehmet Ertan, Kambiyo Senetleri Özgü Haciz Yoluyla Takipte İtiraz, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, 2012.

Yılmaz, Ejder, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2013.